

DAUGAVPILS UNIVERSITĀTE
DAUGAVPILS UNIVERSITY

Humanitārās fakultātes
XXIII starptautisko zinātnisko lasījumu materiāli.
Vēsture XVII

VĒSTURE: AVOTI UN CILVĒKI

Proceedings of the 23rd International Scientific
Readings of the Faculty of Humanities.
History XVII

~ DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES
AKADĒMISKAIS APGĀDS "SAULE" ~

2014

Saleniece I., atb. red. *Vēsture: avoti un cilvēki. XXIII zinātniskie lasījumi. Vēsture XVII*. Daugavpils: Daugavpils Universitātes Akadēmiskais apgāds “Saule”, 2014. 504 lpp.

Redkolēģija / Editorial Board

Irēna Saleniece (Daugavpils Universitāte, Latvija) –
atbildīgā redaktore

Sandra Grigaravičiūtē (Lietuvas Edukoloģijas universitāte, Viļņa)

Aleksandrs Ivanovs (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Ēriks Jēkabsons (Latvijas Universitāte, Latvija)

Tatjana Kuzņecova (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Ineta Lipša (Latvijas Universitāte, Latvija)

Olaf Mertelsmann (Tartu Universitāte, Igaunija)

Ilgvars Misāns (Latvijas Universitāte, Latvija)

Valerij Nikuļin (I. Kanta Krievijas Valsts Universitāte, Kaļiņingrada)

Henrihs Soms (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Geoffrey Swain (Glāzgovas Universitāte, Apvienotā Karaliste)

Vitālijs Šalda (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Juris Urtāns (Latvijas Kultūras akadēmija, Latvija)

Visi raksti ir zinātniski recenzēti.

Korektori:

Jana Butāne-Zarjuta, Gaļina Sīrica

Tehniskās redaktors:

Iveta Bogdanoviča, Vita Štotaka

Maketētāja:

Marina Stočka

Iekļauts EBSCO datu bāzē.

Included in EBSCO database.

2013. gada janvārī notika 23. Daugavpils Universitātes Humanitārās fakultātes Zinātniskie lasījumi, kuru laikā vēsturnieku diskusiju krustpunktā bija tēma *Avoti un cilvēki*. Vēsturnieku darba grupā ir izveidojušās noteiktas tradīcijas – pieeju daudzveidība, uzskatu plurālisms un iecietība pret atšķirīgiem viedokļiem. Uz nolasīto referātu pamata kopš 1997. gada iznāk rakstu krājumi. Pirms publicēšanas raksti anonīmi recenzēti. Lasītāju uzmanībai tiek piedāvāts kārtējais šai tēmai veltītais darbu apkopojums, kurā dažādu nacionālo historiogrāfijas skolu pārstāvji iedziļinās pagātnes problēmās.

In January 2013 the 23rd Scientific Readings took place at Daugavpils University, the Faculty of Humanities. Historians actively participated in them. The theme *Sources and People* for several years remains at the point of their opinion intersection. Since 1997 the collected articles based on the papers presented have been published. All the materials of the Scientific Readings testify that some certain traditions have been formed in the workgroup of historians: the variety of approaches, pluralism of opinions and tolerance to different points of view. Papers are peer-reviewed.

SATURS / CONTENTS

Тамара Абросимова	
Высшая школа России в первые годы советской власти (1918–1923)	11
Ilga Arīne	
Nacionālo valstu nākotne Jirgena Hābermāsa ideju gaismā	19
Dagnija Baltiņa	
Dokumentārais mantojums kā koncepcija: teorijas attīstība un piemērošana	27
Татьяна Бартеле	
Рижская Ломоносовская гимназия (1868–1914)	33
Kristīne Beķere	
Baltiešu emigrācijas rietumos publiskās politiskās akcijas	42
Jānis Brente	
Komunistiskā režīma lēmumi par augstāko izglītību Latvijas PSR (1948–1953)	51
Edgars Ceske	
Heinrihs Frīdrihs fon Štorhs un viņa ceļojums uz Franciju 1786. gadā	58
Valda Čakša	
Čuhņa: vārda izcelsme un nozīmes transformācija mūsdienu diskursā	66
Ineta Didrihsone-Tomaševska	
Politiskās emigrācijas gals: Austrālijas latviešu piemērs	75
Guntis Dišlers	
Indriķa Straumītes “Pareizticīgā latvieša piezīmes” kā 19. gadsimta vidus latviešu reliģiskās, kultūras un politiskās identitātes spogulis	83
Евгений Гребень	
Принудительный труд в Германии по воспоминаниям белорусских оstarбайтеров	91
Sandra Grigaravičiūtē	
Concept of Creation and Development of the Network of Lithuanian Consulates and Its Implementation in 1919–1940	98

Elīna Guščika

- Tistavas-Seimaņu uzkalniņu kapulauks: izpētes vēsture
un arheoloģiskais materiāls 109

Aleksandrs Ivanovs, Aleksey Varfolomejev

- Basic Approaches to Creation of Historical
Semantic Networks 122

Галина Яковлева

- Горячее лето 1953-го: попытки бериевской коренизации
в БССР 128

Gintautas Jakštis

- Latvijas virsnieki Lietuvas armijā (1919–1921) 141

Ilze Jermacāne

- Sarkanās armijas 201. (43. gvardes) latviešu strēlnieku
divīzijas izveidošana: informācija Latvijas Nacionālā arhīva
Latvijas Valsts arhīva dokumentos 147

Reinis Kalniņš

- Vācu okupācijas varas un Latvijas Zemes pašpārvaldes
uzskatu sadursme grāmatnīcas “Valters un Rapa”
reprivatizācijā (1942–1943) 155

Viesturs Kanders

- Jans Hodkevičs – Pārdaugavas hercogistes administrators
(1566–1578) 162

Anete Karlsonē

- Nemateriālais kultūras mantojums: krāsaugu izmantojuma
atspoguļojums dažādos vēstures avotos 169

Элина Круповича

- Неизвестные документы по истории Латвии межвоенного
периода в Русском заграничном историческом архиве
в Праге 178

Maija Kģūmiņa

- Otrā pasaules kara un bēgšanas naratīvi diasporas latviešu
dzīvesstāstos 188

Салвиюс Кулявичюс

- Наследие и память: тенденции реконструкции культурного
наследия в Литве советского периода 196

Andris Kupšāns	
Konstruktīvisma adaptācijas mēģinājumi 20. gs. 20.–30. gadu izglītības sistēmā	207
Toms Ķikuts	
Dvēseļu revīziju materiāli kā avots par Vidzemes zemnieku migrāciju pēc brīvvališanas	216
Ainis Lociks	
Padomju Savienībā 20. gs. 20.–30. gados izdotajā uzziņas literatūrā atrodamā informācija par Latvijas Aizsargu organizāciju	226
Сигитас Лужис	
Nabent sua fata libelli: библиофильство и первые библиотеки в княжестве Жемайтийском	236
Ruslana Marceņuka	
Jauni avoti Latvijas Universitātes (1922–1941) profesora Vasīlija Sinaiska biogrāfijā	246
Monika Michališina	
Izcilā poļu filologa profesora Juliāna Kržižanovska darbība Latvijā	255
Евгения Назарова	
Г. Меркель или А. И. Стендер: об авторстве двух брошюр на латышском языке 1812–1813 гг.	263
Zane Nemme	
Demogrāfiskā situācija Ērgemes draudzē 1834.–1850. gados	270
Валерий Никулин	
Плитный промысел крестьян Северо-Запада России (вторая половина XIX – начало XX века)	278
Reinis Norkārklis	
Laju reliģiskās apvienības Livonijas-Kurzemes diecēzē (1685–1772)	285
Guntis Pakalns	
Kā Pēteris Šmits rediģēja “Latviešu pasaku un teiku” tekstus	295

Николай Плавинский

- Некоторые результаты раскопок средневековых погребальных памятников Браславского Поозерья археологической экспедицией Национального исторического музея Республики Беларусь 304

Вида Пукене

- Проблема литовской государственности и идея литовско-латвийского единства (1915–1917) 313

Dāvis Pumpuriņš

- Latvijas-Lielbritānijas ekonomiskās attiecības Latvijas satīriskās preses karikatūrās (1918–1934) 320

Tālis Pumpuriņš

- Arhitekts, etnogrāfs un muzeju darbinieks
Ksaverijs Andermanis 328

Andis Rasums

- 1939.–1941. gada notikumi Latvijā nacistiskās Vācijas izlūkdiestņu ziņojumos 336

Daina Roze

- “Latviskie” augi žurnālā “Atpūta” (20. gadsimta 30. gadi) 346

Inna Rozentāle

- Pleca siksnas valkāšanas tradīcija Latvijas teritorijā vēlajā dzelzs laikmetā (?) 354

Ирена Саленице

- «Субъективная сторона» процесса советизации в историях жизни учителей юго-восточной Латвии 366

Галина Седова (ин. Евфросиния)

- Антирелигиозная политика в период «хрущевских гонений»: из истории одного документа Рижской епархии 378

Gita Siliņa

- Daiļliteratūras lietošana ikdienas dzīvē un sociālā atmiņa: Regīnas Ezeras romāns “Aka” un tās ekranizējums – kinofilma “Ezera sonāte” (rež. Gunārs Cilinskis) 392

Raitis Simsons

- Senprūšu atainojuma historiogrāfija Latvijas vēsturē 401

Henrihs Soms	
Kalupes lauksaimniecības biedrības vēsture (1908–1944) preses skatījumā	408
Zane Stapķeviĉa	
Vēstures avotu liecības par Annas Kalnbērziņas (1917–1993) personību	417
Geoffrey Swain	
Latvia’s National Communism Crisis: a Research Note	425
Vitālijs Šalda	
Degvīna ražotne Rīgā (1900–1940)	432
Sanami Takahashi	
Russian Speakers in Latgale and “the Socialist Rituals” under Socialism	443
Ilona Teplouhova	
Vaska zīmogu kā vēstures avotu sākotnējā analīze: klasifikācija un būtiskākās pazīmes	449
Laura Uzule	
Latvijas Nacionālā arhīva zonālo valsts arhīvu nozīme pagātnes liecību rekonstruēšanā: padomju periodā izdoto Kurzemes reģionālo laikrakstu redakciju dokumentu izpēte	458
Guna Vainovska	
Izmaiņas Rīgas Cenzūras komitejas darbā 19. gs. otrajā pusē	469
Манвидас Виткунас	
Следы вооружённых конфликтов X – начала XIII веков на территории восточной и южной Литвы	477
Māris Zvaigzne	
Latvijas sovjetizācijas vēstures aspekti: ieskats Indriķa Pinkša politiskajā darbībā 1950.–1959. gadā	487
Ziņas par autoriem / Authors	498